

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

EXTRAS-RAPORT

privind participarea AEP la webinarul cu tema “Contracararea dezinformării. Rolul organismelor de management electoral în comunicarea cu electoratul în timpul unei campanii”, organizat de Centrul Internațional pentru Studii Parlamentare, în data de 24 martie 2021

Ca urmare a invitației adresate Autorității Electorale Permanente (AEP) de către Centrul Internațional pentru Studii Parlamentare (ICPS) de a participa la webinarul cu tema “Contracararea dezinformării. Rolul organismelor de management electoral în comunicarea cu electoratul în timpul unei campanii”, instituția a răspuns afirmativ inițiativei organizatorilor prin desemnarea a trei reprezentanți din cadrul AEP care să participe la eveniment.

Centrul Internațional pentru Studii Parlamentare este o organizație internațională care promovează elaborarea eficientă a politicilor și buna guvernare prin interacțiuni interinstituționale și are ca obiectiv organizarea de evenimente în vederea schimbului de expertiză în materie electorală.

Reprezentarea AEP la acest eveniment a fost asigurată de către șeful Departamentului legislație, contencios electoral, relația cu Parlamentul și Uniunea Europeană, șeful Departamentului coordonarea organismelor electorale și directorul Direcției comunicare din cadrul Departamentului cooperare internațională.

Locul desfășurării: videoconferință prin intermediul aplicației *Zoom*.

Participanți: aproximativ 90 de experți din domeniul electoral.

Obiectivul evenimentului

Evenimentul online și-a propus să analizeze rolul tot mai semnificativ pe care dezinformarea îl joacă în alegerile de pe mapamond și, totodată, capacitatea organismelor de management electoral de atenuare a efectelor negative ale dezinformării.

Prezentarea vorbitorilor și a subiectelor dezbătute

Moderatorul evenimentului a fost un reprezentant al ICPS, care, în debutul evenimentului, a prezentat pe scurt obiectivele și structura webinarului.

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

Principalele teme de discuție au vizat explorarea rolului pe care autoritățile cu atribuții în materie electorală l-ar putea juca în contracararea dezinformării în timpul unei campanii electorale, în special pe rețelele de socializare și evaluarea impactului dezinformării și a discursurilor instigatoare la ură ale actorilor autohtoni și străini asupra integrității electorale și încrederii în democrație. În acest context, un accent deosebit a fost pus pe conștientizarea necesității transmiterii unor mesaje proactive prin care organismele de management electoral să explice fazele și implicațiile proceselor electorale, astfel încât să vină în sprijinul alegătorilor prin informarea corectă și adecvată a acestora.

Agenda a fost deschisă de către CEO Linkitin care a expus un studiu de caz efectuat din perspectiva prevenirii intruziunilor în alegerile parlamentare din Finlanda. Astfel, cu ocazia pregătirii alegerilor parlamentare din Finlanda a fost creat un grup de lucru inter-guvernamental care a reunit experți și reprezentanți din cadrul Ministerului de Justiție, ai Biroului Primului-ministru și ai Comitetului pentru securitate, în vederea consolidării cooperării interinstituționale. Totodată, s-au alăturat echipei de bază, însă doar în calitate de consultanți, reprezentanți ai Poliției și ai Centrului pentru Securitate Cibernetică. Principalele platforme de socializare au fost, de asemenea, implicate în acest proces, oferind sesiuni de instruire pe tema securității cibernetice și suport în procesul de verificare a conturilor utilizatorilor.

La baza dezvoltării acestui mecanism a stat necesitatea consolidării încrederii cetățenilor în procesele electorale și în instituțiile democratice, prin implicarea activă a acestora în campania de promovare a soluțiilor privind combaterea intruziunilor în procesele electorale.

Campania demarată de grupul de lucru a cuprins sesiuni de informare și instruire a oficialilor electorali, a partidelor politice, a jurnaliștilor și a cetățenilor pe tema rezilienței ecosistemului electoral la posibile atacuri de tip cibernetic sau informațional. De asemenea, a fost elaborat un manual pe această temă în limbile finlandeză și suedeză. Sloganul campaniei a fost coagulat în jurul ideii că alegerile din Finlanda sunt cele mai sigure și mai bune din lume, iar una dintre strategiile principale de promovare a vizat cooptarea figurilor publice și a personalităților cu un înalt grad de popularitate și credibilitate care să susțină și să disemineze mesajele campaniei.

Coordonatele principale ale campaniei au vizat, totodată, rememorarea importanței alegerilor democratice în rândul alegătorilor, protecția mediului informațional și creșterea gradului de conștientizare cu privire la noile tipuri de amenințări atât interne cât și externe. Toate aceste eforturi au generat coagularea părților implicate în alegeri în jurul mecanismelor de apărare împotriva interferențelor malițioase în procesul electoral. Prin urmare, riscurile de acest gen au fost reduse semnificativ, nefiind detectate niciun fel de interferențe ale actorilor străini, ci doar câteva incidente cibernetice minore care nu au avut niciun fel de impact negativ.

În continuare, expertul național detașat al AEP în cadrul Internațional IDEA, a expus o analiză a impactului dezinformării în alegeri din perspectiva de gen. Expunerea a debutat cu prezentarea

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

contextului general al statusului democrației la nivel global în anul 2019 (anul celei mai recente raportări), conform Indexului Democrației Globale (orig. eng. *The Global State of Democracy Indices 2019*), reflectat în procente, care relevă că 57% din populația globală trăiește într-o anumită formă de democrație. Alegerile libere și corecte reprezintă unul dintre mecanismele principale ale menținerii și consolidării democrației unui stat. În acest context, au fost punctate două trăsături esențiale ale oricăror alegeri democratice, și anume, incluziunea și participarea ridicată a alegătorilor la vot, astfel încât instituțiile democratice ale unui stat să fie reflexia autentică a voinței cetățenilor acelei națiuni. Astfel, o rată scăzută de prezență la urne subminează legitimitatea rezultatelor alegerilor. La nivel mondial, rata prezenței la vot la alegerile parlamentare variază între 17,22 % și 99,86% (în statele unde votul este obligatoriu). Pornind de la aceste cifre, vorbitorul a afirmat că participarea politică și reprezentarea nu aparțin exclusiv proceselor electorale, ci se reflectă și în libertatea tuturor cetățenilor de a-și exprima opiniile și de a se mobiliza în demersuri de influențare a politicilor publice. Astfel, având în vedere că femeile reprezintă jumătate din populația lumii, acestea constituie una dintre cele mai mari categorii de persoane supuse riscului marginalizării.

Este notabil faptul că deși 70% dintre state finanțează din fonduri publice activitatea partidelor politice, doar 17% dintre acestea au politici de finanțare publică orientate spre gen care să stimuleze participarea femeilor în politică. O analiză recentă pornind de la datele contextului actual anticipează că abia în anul 2065 ar putea fi atinsă paritatea de gen în organele legislative ale statelor. Totodată, cifrele indică o implicare foarte redusă a femeilor în organizațiile societății civile la nivel global. Din perspectiva domeniului electoral, doar 7 din cele 24 de organisme independente de management electoral din Europa sunt conduse de femei. Mai mult decât atât, natura și gradul implicării femeilor în structurile organismelor de management electoral se reflectă asupra participării acestora în procesele electorale și politice, prin urmare îmbunătățirea cadrului normativ prin elaborarea și implementarea politicilor incluzive și atente la problematica de gen sunt vitale.

Pentru a evidenția natura fenomenului supus discuției, reprezentatul International IDEA a punctat, în continuarea prezentării, principalele forme de manifestare a agresiunilor asupra femeilor desfășurate în mediul online, și anume: defăimarea, dezinformarea, umilirea, hărțuirea, intimidarea și obiectificarea sexuală, și a discutat fluiditatea și suprapunerea acestor concepte. Ceea ce rămâne incontestabil totuși este faptul că femeile, în special cele cu multiple roluri sociale, experimentează un nivel ridicat de discriminare atât în viața politică, precum și în sfera civică.

Mediul online și răspândirea accesului la rețelele sociale constituie un teren propice pentru dezvoltarea anumitor fenomene îngrijorătoare precum dezinformarea (internă și externă), deficitul de încredere în autoritățile publice, răspândirea și multiplicarea agresiunilor împotriva femeilor, limitări abuzive ale dreptului la libera exprimare sub pretextul combaterii dezinformării, epidemia de informații (orig. eng. *infodemic*) - caracterizată prin existența unui volum imens de date și informații, adesea contradictorii, și incapacitatea platformelor online de a implementa soluții adecvate acestor probleme.

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

Reprezentantul Internațional IDEA a subliniat, de asemenea, rolul esențial al comunicării eficiente în vederea combaterii fenomenului dezinformării și a enumerat pașii elementari pe care organismele de management electoral trebuie să îi urmeze în acest sens, după cum urmează: poziționarea instituției ca sursă primară de informații și de expertiză de profil, facilitarea comunicării bidirecționale, dezvoltarea mecanismelor transparente în procesul decizional, adresarea zvonurilor și dezinformărilor, informarea și educarea tinerilor și consolidarea credibilității.

În încheierea prezentării, expertul național a propus câteva măsuri care să diminueze marginalizarea și să asigure procese electorale incluzive, precum: accesibilitatea informațiilor, includerea femeilor în discuții și consultări, reprezentarea echitabilă a femeilor la toate nivelurile organismelor implicate în alegeri, măsuri dedicate protecției femeilor împotriva dezinformării și defăimării în media tradiționale și în mediul online, evaluarea nevoilor specifice femeilor aferente diferitelor faze ale proceselor electorale și efectuarea ajustărilor necesare.

Ulterior prezentării susținute de reprezentantul Internațional IDEA, cuvântul a fost preluat de președintele Comisiei Electorale Centrale (CEC) din Georgia, care a prezentat mecanismele și instrumentele utilizate de către instituție și de către Centrul de formare din cadrul CEC Georgia în vederea realizării unei comunicări eficiente pe plan intern și extern, pornind de la planul de comunicare care este înglobat și în planul strategic anual al instituției. Strategia de comunicare are ca obiective majore dialogul constant și eficient cu partenerii instituționali, societatea civilă și alegătorii, informarea și educarea alegătorilor și consolidarea încrederii în alegeri și în administrația electorală.

Totodată, președintele CEC a adus în discuție cadrul complex al organizării și desfășurării alegerilor parlamentare din Georgia din data de 31 octombrie 2020. În vederea realizării unei comunicări eficiente cu privire la acest scrutin, unul dintre subiectele prioritare abordate a fost fenomenul dezinformării.

De altfel, scrutinul s-a desfășurat într-un context tensionat politic, în timpul căruia au avut loc repetate proteste de stradă și care a fost marcat de o campanie intensă de dezinformare desfășurată pe mai multe paliere. Pentru a contracara efectele negative ale acțiunilor de tip hibrid, CEC Georgia a elaborat numeroase materiale de informare care au fost diseminate prin intermediul mijloacelor de comunicare tradițională, precum și prin noile media (rețele de socializare, platforme online, ș.a). Pe durata perioadei electorale, Comisia a oferit 41 de declarații de presă menite să clarifice diverse aspecte ale procesului electoral, dintre care 17 declarații răspundeau acuzațiilor false care au fost răspândite prin intermediul mass media. Totodată, au fost susținute 43 de briefinguri de presă, iar o parte dintre acestea au avut ca subiect acuzațiile aduse CEC Georgia și obstrucționarea activității birourilor electorale.

În vederea implicării partidelor politice în eforturile de combatere a acțiunilor malițioase, CEC Georgia a elaborat, cu sprijinul Guvernului Elveției, al USAID și al Institutului Republican

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

Internațional (IRI), *Codul de conduită al partidelor politice pentru alegerile parlamentare din 2020*, care a fost asumat oficial de 40 de formațiuni politice. Codul s-a dovedit a fi un instrument eficient în demersurile de contracarare a discursurilor instigatoare la ură și a defăimării competitorilor electorali. Documentul poate fi consultat accesând linkul următor: <https://bit.ly/3uLKQ4a>

Printre măsurile luate de CEC în vederea combaterii dezinformării se numără și înființarea Centrului de securitate a informațiilor, cu sprijinul Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale (IFES) și al Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Acest centru a avut ca obiective principale monitorizarea și analiza tipurilor de știri false și a dezinformărilor apărute în perioada electorală și instruirea personalului Comisiei și a actorilor implicați în organizarea alegerilor cu privire la aceste fenomene. Raportul elaborat cu ocazia alegerilor parlamentare din anul 2020 a evidențiat faptul că atacurile informaționale cele mai frecvente au fost îndreptate către Comisia Electorală Centrală și nu către birourile de la nivelurile inferioare. Astfel, au fost identificate, printre altele, 714 de situații care conțineau discursuri instigatoare la ură, 876 de afirmații de discreditare a CEC Georgia, 325 de ipostaze în care erau răspândite informații incorecte, 102 dezinformări și 1395 de texte care aveau caracter obscen.

La scurt timp după ziua alegerilor, în spațiul public au apărut informații denaturate cu privire la sistemul de numărare a voturilor care susțineau că mașinăriile de vot ar fi fost programate să genereze anumite rezultate. Aceste teorii lansate în spațiul public pentru a stârni controverse au fost demontate însă, prin confruntarea datelor înregistrate electronic cu cele existente pe suport de hârtie. Cu toate că sistemul informațional de numărare a voturilor permite verificarea relativ facilă a datelor înregistrate electronic cu cele de pe hârtie (eng. *Paper Trail*), este notabil faptul că dezmințirea acestor acuzații a presupus, totuși, eforturi suplimentare din partea CEC Georgia și a celorlalte părți implicate în organizarea alegerilor, generând astfel discontinuitatea celorlalte activități din procesul electoral. Totodată, a fost condusă o campanie de denigrare a membrilor CEC Georgia menită să discrediteze instituția.

Oficialul CEC Georgia a concluzionat că menținerea receptivității cu privire la implementarea instrumentelor eficiente pentru combaterea deinformării și consolidarea capacităților de comunicare și relații publice prin mecanisme și protocoale specifice constituie unele dintre prioritățile instituției.

Concluzii

Ulterior celor trei prezentări a fost deschisă sesiunea de întrebări și răspunsuri, în cadrul căreia au fost abordate diverse fațete ale fenomenului dezinformării la nivel global, dintre care s-au desprins următoarele concluzii principale:

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

1. Factorii esențiali care contribuie la combaterea dezinformării sunt: consolidarea încrederii în instituția care administrează alegerile, colaborarea interinstituțională și abordarea multidisciplinară a fenomenului, formarea gândirii critice a electoratului, informarea proactivă cu privire la planurile, activitățile și deciziile asumate de către organismul de management electoral și educarea constantă a alegătorilor.

2. Pașii pe care instituțiile cu atribuții în domeniul electoral trebuie să îi urmeze în vederea prevenirii și diminuării dezinformării sunt următorii: dezvoltarea capacității de răspuns prompt la incidente specifice războiului de tip hibrid, îmbunătățirea și eficientizarea comunicării, transparentizarea mecanismelor și proceselor decizionale și formarea continuă a personalului cu privire la măsurile de protecție cibernetică.